

VERSLAG

OVER HET

bestuer en den toestand der zaken

VAN DE

STAD TURNHOUT,

door het kollegie van Burgemeester en Schepenen
aen den Gemeenteraad,

IN ZYNE ZITTING VAN DEN 2° OCTOBER 1834 VOORGEDRAGEN.

BREPOLS EN DIERCKX ZOON.

MYNE HEEREN,

Overeenkomstig het artikel 70 der gemeentewet zyn wy verplicht, voor dat gy u met de stedelyke begrooting bezig houdt, UEd. een verslag over het bestuer en den toestand der zaken van de stad te doen. Wy voldoen volgaerne aen deze verplichting en hebben de eer UEd. het volgende verslag voor te dragen.

TITEL I.

Staet der bevolking.

De bevolking van onze stad en derzelver gehuchten op 31 december 1852 bestond uit 14,522 zielen, te weten:

Persoonen : mannen.	7,104	7,418
---------------------	-------	-------

Hierby te voegen :

1° Het getal der geboorten gedurende het jaer 1853	208	181
2° Id. der personen die zich gedurende dat tydstip alhier zyn komen vestigen	259	236
	7,571	7,885

Hier van af te trekken :

1° Het getal der overledenen	126	180
2° Id. der personen welke de stad hebben verlaten	317	522
	443	502
	7,128	7,585

Algemeen totaël 14,511

wezenlyke bevolking op den 31° december 1853.

Beweging van den burgerlyken stand.

GEBORNTEN, STERFGEVALLEN, HUWELYKEN, ECHTSCHIEDINGEN, ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

De volgende staet toont op eene klare wyze aen de be-

weging van den burgerlyken stand (geboorten en sterfgevallen), gedurende de jaren 1852 en 1853.

Jaren.	1852		1853		Verschil In meer In min
	Mannelyk.	228	201	16	
Vrouwelyk.	200	176	15	5	23
Totael.					
Getal der geboorten.					
Wettige.		201	176	12	24
Onwettige.		16	4	8	12
Totael.					
Getal der sterfgevallen.					
Kinderen van onge- tuyden.		136	148	12	71
Gehuw- den.		41	37	4	46
Weduwenaren.		19	18	1	2
Weduwen.		17	45	28	26
Totael.					
Meerder gestorven dan geboren.					
Meerder geboren dan gestorven.					
Wettige.		11	9	2	4
Onwettige.		1	5	4	1
Totael.					
Getal doodgebooren in de geboorten en sterfgevallen niet be- griepen.					
Wettige.		7	10	3	2
Onwettige.		1	2	1	1
Totael.					
Getal tweelingen onder de geboorten begrepen.					
Wettige.		1	3	2	1

Er zyn 10 sterfgevallen van persoonen aen Turnhout behoorende, en elders overleden, volgens art. 80 van het burgerlyk wethoek, op de registers van overlyden ingeschreven.

Van de sterfgevallen der twee geslachten in 1853 tellen er :

Van 1 maend en beneden	17
» 1 maend tot 2 maenden voltrokken	6
» 2 » 3 » » »	8
» 3 » 4 » » »	5
» 4 » 5 » » »	2
» 5 » 6 » » »	0
» 6 » 7 » » »	2
» 7 » 8 » » »	»
» 8 » 9 » » »	»
» 9 » 10 » » »	4
» 10 » 11 » » »	5
» 11 » 12 » » »	1
» 12 » 13 » » »	1
» 13 » 14 » » »	6
» 14 » 15 » » »	2
» 15 » 16 » » »	1
» 16 » 17 » » »	6
» 17 » 18 » » »	8
» 18 » 19 » » »	5
» 19 » 20 » » »	1
» 20 » 21 » » »	1
» 21 » 22 » » »	2
» 22 » 23 » » »	2
» 23 » 24 » » »	11
» 24 » 25 » » »	21
» 25 » 26 » » »	15
» 26 » 27 » » »	8
» 27 » 28 » » »	4
» 28 » 29 » » »	12
» 29 » 30 » » »	13
» 30 » 31 » » »	10
» 31 » 32 » » »	10

		Mede gedragen	185
Van 55 jaren tot 60	jaren	voltrokken	21
» 60	» 65	»	12
» 65	» 70	»	25
» 70	» 75	»	20
» 75	» 80	»	17
» 80	» 85	»	11
» 85	» 90	»	5

Totaal . . . 296

Volgens opgave zijn er gestorven, ten gevolge van :		
Borstwater		55
Cholera		1
Croupe		8
Geracktheid (apoplexie)		5
Kinderbed		4
Stuipziekte		60
Tering		91
Typhus of rotte koorts		1
Verongelukking		1
Verzwakking		72

Overeenkomend totaal. . . 296

HUWELYKEN.

Tusschen jongens en meisjes	76
» jongens en weduwen	4
» weduwenaren en meisjes	9
» weduwenaren en weduwen	7

In 1852 . . . 106

Vershil in min. . . 10

ECHTSCHIEDINGEN.

Geene.

ERKENDE KINDEREN.

In 1855	»
In 1852	1

GEWETTIGDE KINDEREN.

	Jongens.	Meisjes.
Beneden den ouderdom van 3 maenden	1	1
Van 3 maenden tot 1 jaer	»	2
» 1 tot 2 jaren	1	2
» 40 tot 15 »	»	1
» 15 jaren en daerboven	1	»
Totaal	9	

VERANDERINGEN VAN WOONPLAETS.

Sedert den 1ⁿ januari tot en met den 31ⁿ december 1853 zyn er in onze stad komen woonen :

Van gemeenten uit deze provincie	198	mann.	205	vrou.
Van eene andere provincie van het ryk :				
Uit Brabant	20	»	14	»
» West-Vlaenderen	5	»	0	»
» Oost-Vlaenderen	10	»	9	»
» Henegouwen	1	»	0	»
» Luik	0	»	1	»
» Limburg	7	»	5	»
» Luxemburg	0	»	0	»
En uit andere koningryken en landen :				
Uit Holland	20	»	52	»
	259	»	286	»

Er zyn tusschen gemeld tydstip van hier vertrokken :

Naer gemeenten in deze provincie	245	»	240	»
» andere gemeenten in het ryk	55	»	37	»
» andere koningryken en landen	21	»	45	»
	317	»	322	»

Hieruit blykt, dat er uit onze stad 58 mannen en 36 vrouwen minder zyn vertrokken dan er komen woonen zyn.

AENMERKINGEN OMTRENT HET HOUDEN DER REGISTERS VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

De registers van den burgerlyken stand worden by volharding met de grootstenuwkeurigheid gehouden.

VERIFICATIE DER REGISTERS VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

De nedergelegde registers over 1855 hebben andermaël aan den prokureur des konings geene aenleiding tot aenmerking gegeven.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUER.

Gemeente-raed.

In onzen gemeente-raed is slechts sedert korten tyd eene enkele vacatuer, door de benoeming van den heer advokaet Caers, als lid van de bestendige deputatie van den provincialen raed.

De raed heeft in 1855 28 zittingen gehouden, en over 112 verschillende zaken eene beslissing genomen.

Den laetsten dynsdag van deze maend zullen de gemeente-kiezers, ingevolge het art. 20 der gemeente-wet van 30 maert 1856, tot de vernieuwing van de grootste helft des raeds, welke met 1° january aenstaende af-treedt, worden opgeroepen.

De heeren raedsteden, wier mandaet op voormeld tydstip eindigt, zyn : J. A. A. Dierckx, C. Stroobant, J. J. Nuyens, F. Donnez, J. Smitz, P. Verrydt, P. Verheyen. Allen kunnen herkozen worden. De heer Caers moct door een ander raedslid vervangen worden.

Kollegie van Burgemeester en Schepenen.

Zonder verandering.

Het getal der zittingen van het kollegie, waarvan proces-verbael is opgemaakt, beloopt tot 67.

Personeel en inrigting der burealen.

Sedert ons laetste verslag is hierin geene verandering geschied.

Kieslysten.

De kieslysten over de jaren 1854 en 1855 geven by vergelyking den volgenden uitslag :

Jaer.	KIEZING VOOR DE VORMING		
	der wetgevende kamers.	van den provincialen raed.	van den gemeente-raed.
1854	265	275	504
1855	266	276	510
Verschijsin meer in min	» 1	» 1	» 6

De herziening van deze lysten heeft nogmaels geene aenleiding tot reklamen gegeven.

Wy laten hierna volgen de herhalende tabel der verschillende staten en beroepen, waertoe de persoonen, op de kieslysten voor de wetgevende kamers gebragt, behooren.

Advokaten	2
Aennemers	4
Ambachtslieden	27
Ambtenaers of beambten in werkelyken dienst	9
Artsenylereiders	2
Banckelbakkers	1
Bouwmeesters	1
Brouwers	6
Eigenaers	6
Genecs- en heelmesters	4
Gepensioneerde ambtenaers	2
Getitelcerde en ongetitelcerde edellieden	1
Griffiers	2
Handelaers	25
Herbergiers	7
Kooplieden en slyters	20
Landbouwers	59
Leeraers	5
Ministers der eerediensten	5
Molenaers	7

Mede te dragen 191

	Mede gedragen	191
Notarissen		4
Nyverheids-oesenaers		30
Officiers van het openbaer ministerie		2
Procureurs of avoués		1
Regters of raedsheeren		4
Renteniers		15
Slagters		3
Tappers		9
Zaekwaernemers		2
Zilvermeders		4
	Totaal	265

Lyst der jury.

De naemlyst der persoonen die in onze stad als jury kunnen worden geroepen, en welke alle jaren met de grootste oplettendheid wordt herzien, beloopt voor dit jaer ten getalle van 55, en in het afgeloopen jaer was hetzelfde 57.

Kiezingen.

Zoo als wy hiervoren onder de titel *Gemeente-Bestuer* hebben gezegd, zal er den laetsten dynsdag van deze maend eene kiezing plaets hebben tot het vernieuwen van de grootste helft van onzen gemeente-raed.

De kiezing voor de gedeeltelyke vernieuwing der wetgevende kamers, welke op 15 juny ll. alhier heeft plaets gehad, heeft voor uitslag opgeleverd, dat de heeren Coomans en De Merode, wier mandaet als leden der gemelde kamer, ingevolge het art. 51 der grondwet, was geëindigd, om zoo te zeggen met eenparige stemmen zyn herkozen geworden.

Op den 30^e derzelfde maend heeft er ook eene kiezing plaets gehad voor een lid van den provincialen raad, ten gevolge van de ontslaggeving door den heer J. G. Smolderen. Deze heer, welke sedert eenige dagen in eenen hoogen ouderdom alhier is overleden, en die als lid van den provincialen raad en van de bestendige deputatie geene gelegenheid liet voorbygaen om diensten aen onze stad te bewyzen, is door den heer M. Gerstmans, luitenant-kolonel der burgerwacht enz., vervangen.

Bewegingen der zaken van het bestuer.

Niettegenstaende dat de werktaemheden van het bestuer jaerlyks grooter worden, kunnen wy nogtans zeggen dat ze alle geregeld worden afgedaen, en dat de briefwisselingen by tyd en met orde geschieden.

Stads-schriften.

Sedert ons laetste verslag heeft men slechts de losse oude stads-schriften, welke reeds waren aengeteekend, in byzondere doozen, by tydverdeeling verzameld. Tydgerebrek heeft aen onzen secretaris verboden er meerder aen te doen.

Gemeente-goederen.

ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN.

Zie den volgenden titel: *Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.*

Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

Er zyn sedert ons laetste verslag geene aenkooping en gedaen. In tegendeel zyn er, behalve eenige verkochte voorhoofden van wegen, nog twee perceelen heidegrond, het eene gelegen op het Stokt en het ander tegen den Zondereigenschen weg, vervreemd geworden. Een gedeelte van het zoogenaemd Rhodes-goir, welke men openbaerlyk had geveild, heeft geene liefhebbers gevonden.

Overigens is het UEd. bekend, dat de beraedslagingen door Ul. in 1849 genomen, wegens de mangeling van den eigendom voortsgekomen van het oud klooster der nonnen van het H. Graf, tegen het huis en gebouwen van jufv. M. De Nef, in de Herenthalstract alhier, eindelijk de bekrachtiging van Zyne Majesteit hebben mogen erlangen. De akt van mangeling is door de bevoegde overheid behoorlyk goedgekeurd, en de bedongene soultte of opleg (fr. 25,000) is reeds in de gemeente-kas gestort.

Betwistbare zaken.

De zaak tegen den heer Van Put is voor den tribunael

alhier ingelegd, en wy hopen dat deze er kortelings uit-
sprackzal over doen.

Gemeente-reglementen.

Sedert ons laetste verslag zyn er geene nieuwe stads-
reglementen in zwang gesteld.

TITEL III.

GEMEENTE-INKOMSTEN.

*Ontleding van de gemeente-rekening van 1855 er waerdcering
der begrooting voor 1855.*

GEWOONE EN BUITENGEWOONE ONTVANGSTEN.

A. GEWOONE.

Erfelyke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere op- brengende eigendommen . fr.	1000- »	1000- »
Verkoop van turf, schadden, hout en strooisel	1745-55	1000- »
<i>Gemagtigde heffingen, schaltingen en belastingen.</i>		
Voor het onderhoud en verbeteren der buertwegen	5338-45	4500- »
Opbrengst van het staengeld op de straten en markten	1998-40	2000- »
Gewoone additionele centimen op de belastingen	5555-79	5500- »
1/3 der belasting op de honden	»- »	500- »
Stads-octrooi	59582-81	60000- »
Belasting op de hoter, wegens de vermoedelyke slyting door dege- nen die koeijen houden	1759-76	1700- »
Id. op haver, hooi, strooi en voor- gevels der huizen	12905-57	14200- »
Id. op de rytuigen op veren-of rieu- men	355- »	370- »
Mede te dragen	88019-29	88570- »

Mede gedragen	88019-29	88570- »
Id. ingevolge het art. 75 der wet over de burgerwacht	195-56	»- »
Opbrengst der boeten	754-69	750- »

Andere ontvangsten.

Opbrengst der akten van den bur- gerlyken stand	67-76	70- »
--	-------	-------

B. BUITENGEWOONE.

Goed slot der vorige rekeningen	25259-42	985-55
Id. van de begrooting van 1854	»- »	1765-05
Toelage van de provincie voor de stads-teekenschool	500- »	500- »
Id. voor het lager onderwijs	1675- »	2000- »
Id. en van het gouvernement voor den steenweg op Arendonck	20480- »	»- »
Id. van de provincie voor het bouwen van eeneschool	7125- »	»- »
Id. voor de stom-doove kinderen Verheyen en Strybos	141-50	400- »
Id. van het gouvernement voor het maken van eene bedekte gaendery in het lokaal der middelb. school	1700- »	»- »
Id. van de provincie voor het maken van eene brug in de Otterstract	»- »	147-50
Verskillende ontvangsten	2585-25	3600- »
Bedrag der twee uitgegevene obli- gatiën van 500 fr., leening 1847	»- »	1000- »
Verkoop van gemeente-goederen, heidegronden en jongen mast	1020-95	»- »
Som uit de gelden voor het onder- houd en verbeteren der buertwe- gen bestemd, in de gemeente-kas te storten voor den steenweg op Arendonck	9541-47	»- »
Wedergaef van verschoten gelden aen de weezenhuizen	50- »	»- »
Buitengewoone opcentimen	4152- »	4181-97
Persoonelen omslag voor de nacht- wakers	1215-50	1200- »
Mede te dragen	164219-17	104968-07

	Mede gedragen	164219-17	104968-07
Militaire logementen, enz.		92-50	1000- »
Opbrengst van de verkochte obligatiën der leening van den Staet van 1848 (kap. 580 fr.)		391-40	»- »
Bedrag van de ontvangene soultte op de gemangelde eigendommen met jufv. M. De Nef, ingevolge koninklyk besluit dd. 15 juny 1854		»- »	25000- »
	Totael fr.	164703-07	130968-07
Af te trekken het goedslot der vorige rekening en begrooting, als mede fr. 757-25, zynde het mali op de vorige diensten, zamen 3505-85, ci		»- »	3505-85
	Blyft fr.	164703-07	127462-24

GEWOONE EN BUITENGEWOONE UITGAVEN.

1°	Kapittel. Huishoudelyk plaetse-lyk bestuur	16441-97	16872-24
2°	» Publieke veiligheid en gezondheids-gesteld.	12000-80	12460- »
3°	» Gemeente-werken	9470-94	9000- »
4°	» Handel en scheepvaart	»- »	»- »
5°	» Casertering logem. en militaire transp.	263- »	1000- »
6°	» Publieke weldadigh.	56622-55	55461-64
7°	» Eere-dienst	425- »	425- »
8°	» Openbaer onderwys	7186-76	9642-54
9°	» Schoone kunsten	1491-57	1500- »
10°	» Gevestigde schuld	17514-56	8755-20
11°	» Regelingen	»- »	25 31
12°	» Herhalingen	7000- »	12472-57
13°	» Buitengew. uitgaven	2229-55	5192-50
14°	» Verschillende uitgav.	1615-21	1520- »
15°	» Nieuwe werken en byzondere uitgaven (subsidie voor het bouwen en de eerste inrigting van een oud mannen- en vrouwen huis).	47780- »	15000- »
	Totael fr.	159841-29	127525-00

Uitkomst van de begrooting voor 1855.

Ontvangsten	fr. 127462-24
Uitgaven	» 127525- »
Overschot fr.	159-24

Leeningen.

Het gezamenlyk bedrag der obligatiën, die nog niet zyn afgelegd, daeronder begrepen de twee onlangs uitgegevene, beloopt nog op fr. 61,500- » De fr. 2000- » door UEd. in de begrooting voor het loopende dienstjaer toegestaan voor de gedeeltelyke aflegging der leeningen, zyn in de laetste dagen der maend julyll. uitbetaeld.

Schulden.

Zonder verandering. Zie ons vorig verslag.

Financiële gesteltenis.

Onze financiële toestand, welke sedert 1849 merkelyk was verbeterd, is op het laetst van het verledene en in den loop van het tegenwoordig jaer, buitengewoon verergerd. Het is u allen bekend dat de groote duerte der levensmiddelen hiertoe aanleiding heeft gegeven. Ja, myne heeren, wy moeten het niet ontveinzen, ons octrooi heeft in 1853 fr. 7117-19 minder dan de *previsie* opgebracht, en ons *reservefonds*, dat wy met vooruitzigt en door bezuinigingen hadden gevormd, is door de buitengewoone onderstanden fr. 12,472-57 c., die wy aen het armbestuer hebben moeten uitkeeren, geheel verdwenen. Zelfs, wanneer het achtbaer raedslid, de heer Van Ballaer, zoo bereidwillig aen de stad niet eene zekere som had willen verschieten, dan zoude de dienst van ons armbestuer veel hebben geleden, want men kon onmogelyk op de bepaelde tydstippen de pensioenen van de menigvuldige bestedelingen en zinneloozen betalen. Genoemde heer en ons armbestuer, die ook stads belang heeft weten te waerdeeren, verdienen gevolgelyk voor de diensten welke zy aen de stad in het loopende jaer hebben bewezen, allen dank en achting.

Verder heeft de stad door de goedkeuring van de mangeling en de betaelde *soulte* hiervoren onder de titel: *Aenkoopingen, verkoopingen en mangelingen*, zich zonder eene leening kunnen redden en eer aen hare verplichtingen doen.

Ofschoon het opgemeld octrooi, gedurende de eerste acht maanden van dit jaer, wederom fr. 4,216-61 minder dan in 1855 heeft opgebracht, verhopien wy echter van zonder onvoorziene loevallen, de burgeren zeer weinig of niet meerder dan het verledene jaer te moeten doen opbrengen.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1854.

De stedelyke begrooting voor het loopende dienstjaer 1854, is door de bestendige deputatie van den provincialen raed, in zyne zitting van 8 january II., vastgesteld, te weten :

De ontvangsten op	fr. 124,554-36
De uitgaven op	» 122,789-51
En het overschot op	fr. 1,765-05

Rekening.

De rekening van den gemeente-ontvanger over het dienstjaer 1853, nog niet vastgesteld, toont aen :

Dat de ontvangsten van allerlei aerd bedragen	fr. 164,705 07
Dat de gewoone en buitengewoone uitgaven beloopt	» 159,841-29
En het overschot op	fr. 4,861-78

De gemeente-comptabiliteit wordt by voortdoring op eene klare en regelmatige wyze gehouden.

Pensioenkas.

Het reglement, betrekkelijk het ingerigt pensioenfonds voor de toegevoegden aen den commissaris van policie, wordt door ons behoorlyk nagekomen: Wy zullen andermael in de maend january aenstaende rekening van het fonds doen.

Een ontwerp van reglement wegens de inrigting van een pensioenfonds voor de overige bedienaers van stadsambten, door ons het verledene jaer voorgedragen, is ten einde van onderzoek, voorstellen en verslag naer eene commissie verzonden geworden. Wy wachten dit verslag in om het aen UEd. mede te deelen.

TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid.

Het bestuer van het bureel van weldadigheid heeft geene verandering ondergaen. Hetzelve blyft by volharding niet alleen onze erkentenis, maer ook de achtung van al onze goede inwooners waerdig. Wy kunnen aen hetzelve ook niet genoeg onze dankbaerheid be-
tuigen over de diensten die het in den loop van dit jaer aen de stad heeft bewezen. Ja, gyl. zyl immers, zoo wel als wy, overtuigd, dat, dank aen de moeite en zorg die het genoemd bestuer zich wel heeft willen geven, de stad, door zyne welgepaste bedelingen, in een jaer dat de prys van alle levensmiddelen tot eene buitengewoone duerte was geklommen, hare schulden niet heeft moeten vergrooten.

De heer Fr. Van Put, te Oosthoven, bewyst ook groote diensten aen ons armbestuer, en zyn belanglooze yver en werkzaamheid voor het bureel, hebben stads interesten niet benadeeld.

Rocrende en onroerende goederen.

Dezelve hebben behalve de aenkoop van cenige voorhoofden van wegen, sedert ons laetste verslag geene verandering ondergaen. Echter is de beraming van het armbestuer, wegens den afstand van omtrent 58 aren grond, voor het maken van de statie van den yzeren weg, reeds door de bevoegde overheid goedgekeurd.

Giften en legaten.

Het bureel is sedert ons laetste verslag met geene giften of legaten begunstigd geworden.

Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

Zie hiervoren, onder den titel : *Roerende en onroerende goederen.*

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

Sedert ons laetste verslag zyn er aen het bureel afgelegd geworden :

1° Door H. Deckx, landbouwer te Desschel, eene rente van B^c C^t 500-»», gevende 4 %, ci fr. 907-02

2° Door de stad, eene obligatie van de leening van 1845 van fr. 1000-», ci » 1000- »

3° Door den heer Vingerhoets, te Thielen, eene rente van B^c C^t 150-» » à 5 %, met » 272-14

4° Door de erven Elen-Verwilt, te Rhodés onder Turnhout, twee dito, beloopende zamen B^c C^t 650-»», met » 1179-14

Totael fr. 3358-27

Ter vergoeding heeft men met deze som, twee Belgische obligatiën van fr. 1000-» aen 4 1/2 % en twee obligatiën van 500 fr. van de stad aen 5 % aengekocht, alsmede fr. 412-13 in de spaerkas gestort.

Comptabiliteit.

De comptabiliteit van het bestuer wordt voortdurend op eenen regelmatig voet gehouden.

De nog niet vastgestelde rekening van den ontvanger over het dienstjaar 1855, geeft op :

Dat de ontvangsten van allen aerd hedragen fr. 45,054-64

Dat de gewoone en buitengewoone uitgaven beloopt tot » 41,827-27

En dat het goed slot bedraegt fr. 3,227-37

De vastgestelde begrooting voor het loopende dienst-

jaar 1854, hierin begrepen de onderstand van fr. 28,500-» dien de stad bybrengt, bedraegt in :

Ontvangsten	fr. 47,572-29
Uitgaven	» 47,367-79
Overschot	fr. 4-50

In den loop van dit jaer zyn er nog twee credieten, ten voordeele en om in de behoefte van het bureel te voorzien, toegestaan geworden, namelyk een van fr. 2,487-20 voor het bespaeijen en beplanten van gemeente-gronden, en het ander van fr. 8,000-» als buitengewoone onderstand.

Statistieke opgave van de behoefteigheid.

Ofschoon het getal onzer behoefteigen niet merkelyk is aengegroeid, uit hoofde dat er gedurig werk is geweest, heeft echter de duerte van alle levensmiddelen een ongelukkig jaer, niet alleen voor den armen man, voor het armbestuer, maer ook voor den burger te weeg gebracht. Men moet immers bekennen dat de winsten der arbeiders en fabriekwerklieden niet in verband staen of geëvenredigd zyn met hunne behoeften, wanneer de levensmiddelen tot eene bovenmate duerte, zoo als geweest is, klimmen. God geve, dat het opvolgend jaer beter moge zyn, en dat gunstiger tyden den loon der werklieden zal doen verhoogen, en gevolgelyk den grooten last van het armbestuer doen verminderen.

Volgens de aen ons gegevene inlichtingen heeft men sedert october 1853, moeten ondersteunen :

Onophoudelyk	1125	personen.
Meer dan 6 maenden	706	»
Meer dan 3 maendon	331	»
Toevalliglyk	850	»

Totael 3012 »

En behalve dit getal nog moeten uitbesteden, verlaten kinderen en weezen, gebrekkelyke personen, oude mannen en vrouwen, te zamen 267 personen.

De verplegings-kosten van onze behoefteigen in vreemde hospitalen enz. zyn buiten verwachting merkelyk verminderd. De som hiervoor uitgegeven en in de rekening

van 1853 aengeduid, beloopt fr. 2,691-76. Dus fr. 586-91 minder dan in 1852.

Wanneer men de vorenstaende opgave wel overweegt, dan moet men waerlyk zeggen, dat het alleen met zuinigheid en overleg is, dat men de armoede en het gebrek van zoo vele personen in onze stad kan verzachten. En wat was de voorname behoefte van den H. Geest (de publieken armen) onzer plaats, waer altoos fabrieken hebben bestaen, over dry eeuwen?

Alle maenden twaelf rinsguldens, wel meer maer niet minder, voor de uitdeeling in geld.

Alle weken een zister rogge voor het bakken van brood (behalve by merkelyk duren tyd).

Alle jaren dry en twintig rinsguldens negentien st. voor den witten-broodbakker.

Alle jaren 125 rinsguldens om vette verkens te koopen.

Alle jaren 24 rinsguldens 17 stuivers 1 oord voor het wekelyks uitdeelen van den Philippus-penning.

En 50 rinsguldens voor het uitdeelen van schoenen.

Zoude men dit kunnen gelooven, ofschoon men de waarde van het geld van dien tyd met dien van heden, overweegt, indien de authentieke instructie voor den H. Geestmeester dd. 1 october 1554 het ons niet dede kennen? (*)

Onderstands-uitdeelingen.

De uitdeelingen, door ons armbestuer zelfs, tot onderstand gedaen, belooopen volgens de rekening van 1853, te weten :

In geld en voor huishuren	fr. 6000- »
In brood	» 9000- »
In kleederen en lynwaed	» 1999-90
Voor geneesmiddelen	» 1899-80
Voor mondskosten der bestedelingen	» 17800- »
Voor doorkisten en begrafenis-kosten	» 345-82
Aen den schamelen huis-armen het legaet van wylen den eerw. heer Van Campenhout.	» 540-71

Totaal fr. 37,586-25

(*) Zie de kopy van dit stuk in de hylage onder n° 1.

Medege dragen . 37,586-25

De stad heeft boven den geldelyken onderstand van fr. 28,500- » nog betaeld voor: verplegingskosten in vreemde hospitalen, enz., jaerwedde der doctoren, heelmeeesters en vroedvrouwen, onderstand aen ons gasthuis en onderhoudskosten van behoefligen in het bedelaers-werkhuis

8,505-40

Zamen fr. 45,889-63

Betwistbare zaken.

Zie ons verslag over 1851-1852.

Godshuizen.

BESTUER.

In het bestuer van onze godshuizen is geene verandering geschied, dan enkelyk, dat de heer J. Roest, zoon, wylen zynen vader als penningmeester heeft vervangen.

Het genoemd bestuer blyft voortdurend onzen erkenlyken dank verdienen, dewyl het geene moeite spaert om met de weinige middelen waerover het kan beschikken, in de benoodigdheden te voorzien van de gestichten welke aen deszelfs zorg zyn toevertrouwd.

Roerende en onroerende goederen.

Behalve den aankoop van eenige overschotten van wegen (excedants), en den verkregen grond hierna onder de titel : giften en legaten aengehaeld, moeten wy van geene veranderingen deswegens gewag maken.

Giften en legaten.

Sedert ons laetste verslag is ons gasthuis begunstigd geworden van wege wylen jufv. Maria Th. Liebrechts, weduwe van J. F. X. Van Dael, met een parceel land, gelegen alhier, wyk B, n° 956, groot 77 aren 40 cent., gevende volgens het kadaster een belastbaer inkomen van fr. 47-22. Deze gifte is geschied op last e van daer voor te celebreren ten verjaerdage van haer overlyden

« (23 mei 1854) twee missen voor haer testatrice, en
« twee missen voor en ten verjaerdage van het overlyden
« van dezelve wylen hare zuster Car. M. Th. Liebrechts
« (4 april 1846), dit ook eeuwigdurende. »

Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

De bestiering heeft geene verkooping en noch mangelingen gedaen. Wegens de aenkoopingen zie men hier-
voren titel: *Roerende en onroerende goederen.*

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

Eene obligatie van fr. 500-», van de leening van 1848, is er van wege de stad in de laetste dagen der maend
july II., aen het gasthuis afgelegd geworden. De andere
gestichten hebben sedert ons laetste verslag geene afleg-
gingen ontvangen. En er zyn ook geene nieuwe aenleg-
gingen van kapitalen gedaen.

Comptabiliteit.

De comptabiliteit wordt by volharding op eenen goe-
den voet gehouden.

De vastgestelde begrootingen voor het loopend dienst-
jaer 1854 bedragen, te weten:

	ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.	OVERSCHOT.
Het gasthuis . . .	fr. 10,525-»	fr. 10,507-35	fr. 17-65
De infirmery van 't Begghnhof . . .	» 9,400-47	» 9,373-72	» 26-75
Het jongens-weezen- huis	» 4,318-43	» 4,153-24	» 163-19
Het meisjes-weezen- huis	» 5,021-58	» 5,540-»	» 81-38
Algemeen totaal . .	fr. 29,863-28	fr. 29,576-31	fr. 288-97
Die voor 1853 be- droegen	» 27,506-64	» 26,918-»	» 588-64
Vershil in meer . .	fr. 2,358-64	fr. 2,658 31	fr. 0-00
» in min	» » » »	» » » »	» 209-67

De redenen van dit verschil in meer, zyn eensdeels :
dat er eene som van meer dan 1000 franken, wegens
afleg van kapitalen, in de begrootingen van 1854 tot re-
geling is gebragt, en anderdeels : dat men met den *boni*

op de vorige diensten, de evenredigheid tusschen de
vermoedelyke ontvangsten en uitgaven heeft kunnen
daerstellen.

De rekeningen voor het dienstjaer 1853, die nog niet
zyn vastgesteld, belooopen, te weten in :

	ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.	OVERSCHOT.
Het gasthuis . . .	fr. 10,543-55	fr. 9,971-89	fr. 573-66
De infirmery van 't Begghnhof . . .	» 9,003-34	» 8,688-52	» 316-82
Het jongens-weezen- huis	» 3,602-89	» 2,933-45	» 667-44
Het meisjes-weezen- huis	» 6,375-35	» 4,222-94	» 2,152-41
Algemeen totaal . .	fr. 29,520-13	fr. 25,818-80	fr. 3,710-33

Betwistbare zaken.

Er bestaet by de godshuizen geene enkele betwistbare
zaek.

Opgaeft der weezen, enz.

Het getal kinderen, in het jongens-weezenhuis onder-
houden, is met één verminderd, en beloopt tot 11. In
het meisjes-weezenhuis is het getal wederom met zes
vermeerderd. Er zyn er thans 39.

De fondatie in de infirmery op het Begghnhof onder-
houdt 12 begghnen.

Sedert ons laetste verslag is er geene verandering in
de huishoudelyke bestiering van de gemelde gestichten
geschied; dat van het meisjes-weezenhuis, doet zich
steeds byzonder onderscheiden. Het doet niet alleen het
gesticht bloeijen, maer kweekt de weezen op, dat zyde
verschillende kennissen die eene goede dienstbode,
kantwerkster of huishoudster dient te weten, ten gronde
verstaen, met één woord dat de toekomst haer eenen
staet kan beschikken, waarop eeneouderlooze wees, die
van zorg en leiding is beroofd geweest, niet mag hopen.

De financiële gesteltenis onzer godshuizen is voldoende,
alhoewel dat de duerte der levensmiddelen haer niet
heeft verbeterd.

Opgeef der verzorgde zieken in het gasthuis.

Men heeft in ons gasthuis verzorgd, te weten :

	ZIEKEN				Totaal.
	ten Isste onzer stad behoorende	voor rekening van andere gemeenten.	voor rekening van den staet.	voor lunnepenningen.	
Sedert 1 sept. 1835 tot 1 sept. 1834.	270	10	14	»	300
En op hetzelfde tydstip van 1832-1835.	287	11	9	10	317
Verskil { in meer . . .	»	5	5	»	»
{ in min. . .	17	»	»	10	17

Overigens is het ons aengenaem, troostend voor onze behoeftigevolksklas, en eerbiedwekkend voor alle goede inwooneren, dat wy by voortdoring moeten herhalen, al wat wy tot lof van den eerw. heer Pastor Smolderen en de eerbiedwaardige gasthuisnonnen in onze vorige verslagen hebben gezegd. Worden de noodlydenden daer niet steeds met gulhartigheid onthaeld, en met al die zorgen bewaekt, waeraen zy dikwyls eene genezing danken moeten?

Oud mannen- en vrouwenhuis.

De lang gewenschte bemagtiging om een oud mannen- en vrouwenhuis alhier ter stede tot stand te brengen, is eindelyk bekomen. De bestiering der godshuizen heeft ook niet gewacht, om alles in gereedheid te brengen, om met de bouwing een' aenvang te kunnen nemen, ten einde zoo spoedig mogelyk het lot van eenige brave ouderlingen te verzachten. Doch de openbare aanbesteding van het gebouw is niet volgens het verlangen en de opgenomene schatting mogen geschieden. Deze is ook vervolgens niet aengenomen. Nu, zoo als het UEd. is

bekend, heeft de genoemde bestiering; tot hetzelfde einde, eene overeenkomst met de heeren Lenaerts en Liebrechts aengegaen, en welke aen de goedkeuring der hoogere overheid is onderworpen.

Zinneloozen.

Zonder verandering. Zie ons laetste verslag.

Blinden en stomdooven.

Zie ons verslag over 1851-1852.

Bedelaers-werkhuis.

Het getal bedelaers die de stad te Hoogstraeten heeft te onderhouden, vermindert niet, ofschoon er sedert ons laetste verslag nog vier personen vrywillig naer de vereenigde Staten van Amerika zyn vertrokken. De reiskosten voor deze personen, door de stad betaeld, belooopen 740 franken.

De stad heeft te Hoogstraeten onderhouden :
Gedurende het 4° kwaertael 1853, 14 bedelaers.

»	1 ^o	»	1854, 19	»
»	2 ^o	»	» 15	»
»	3 ^o	»	»	»

Totaal . . . »

En op gemeld tydstip in 1852-1853, 52 . . . »

Verskil in meer . . . »

TITEL V.

EERE-DIENST.

Geestelykheid, kloosters, geestelyke corporatiën, enz.

De eerw. heer Van Roey is sedert ons laetste verslag als pastoor te Moll genoemd, en de eerw. heer G. Dierckx, onze inboorling, heeft hem als onderpastoor in Sinte Pieters-kerk vervangen.

De heer De Gheest, waarvan wy de vestiging het verledene jaer meldden, heeft onze stad verlaten.

De eerw. heeren Deloecker en Lommen hebben zich sedert alhier gevestigd.

Overigens heeft de eerw. heer Dhanis, de plaats als onderpastoor van zynen overleden broeder te Antwerpen (in de Lei) bekomen. En de eerw. heer S' Hertoghen, heeft hem in zyne plaats te Oud-Turnhout vervangen.

Er zyn ons geene veranderingen in de kloosters of geestelyke corporatiën bekend.

Kerf fabrieken.

De benoemingen en de kiezingen voor de kerf fabrieken en de burealen der kerkmeesters, blyven jaerlyks in de maend april, overeenkomstig het decreet van 30 december 1809, geschieden.

De rekeningen over 1852 zyn andermael, ingevolge voormeld decreet, ter stads-secretary gedeposeerd geworden.

Giften en legaten.

Sint Pieters-kerk is met een legaet, door de reeds genoemde jufv. weduwo Van Dael, en bestaende in eenen akker, wyk P. n° 6, gevende volgens het kadaster een belastbaer inkomen van 59 fr. 62 cent., begunstigd geworden. De last, aen dit legaet verbonden, is dezelfde zoo als hiervoren voor het gasthuis is gemeld.

TITEL VI.

OPENBAER ONDERWYS.

Middelbare school.

De eenige verandering die het besturend personeel heeft ondergaen, is, dat de eerw. heer Van der Meeren, pastoor-deken, den heer G. Mesmaekers, als lid buiten den raad, heeft vervangen.

Het onderwyzend personeel is hetzelfde gebleven, behalve dat de eerw. heer Lommen door den Aertsbisshop als professor voor de christelyke leering is genoemd.

Op 1° januarij 11. onderwees men in de middelbare

school 185 leerlingen. Dit getal is sedert met 21 vermeerderd. Op 1° januarij 1853 was het getal der leerlingen slechts 121.

De pryskamp die er dit jaer tussehen de leerlingen der gouvornements-middelbare scholen heeft plaats gehad, is andermael voor de onze zeer vlejend en luisterryk geweest. Zy bestatigt niet alleen wat wy in onze verschillende verslagen over de kunde van den bestierder en der verschillende onderwyzers hebben gezegd, maer zy bewyst tevens, en doet aen geheel het land kennen, tot wat nut zy voor onze stad dient, en wat geluk het voor de kinderen onzer burgeren is, van zoo eene school te bezitten. Zie hier den uitslag :

By den pryskamp voor het vlaemsch, waeraen de leerlingen van verschillende scholen hebben deel genomen, heeft bekomen :

De leerling E. Mesmaekers, den 1° prys.

» E. De Coninck, den 2° id.

» H. Haenen, den 4° accessit.

En » G. Glénisson, J. Kerstens en K. Van den Balck, eervolle meldingen.

En by het verpligtend konkoers voor het middelbaer onderwys van den 2° graed (1° afdeeling, 3° studiejaer), waeraen de leerlingen van al de scholen des ryks hebben deel genomen, en welke pryskamp bevatte: de Fransche tael, geschiedenis, aerdrykskunde, rekenkunde, algebra en meetkunde, heeft de hovengenoemde leerling Edm. Mesmaekers den 4° prys behaald, met 55.12 punten voor de letteren en 20 voor de wiskunde, zamen 75.12 punten of 100. De eerste prys is toegekend geworden aen E. L. Leclercq, van Waver, met 55.36 voor de letteren en 26.92 voor de mathesis of voor 80.28 op 100 punten.

Den gemelden leerling E. De Coninck is eene eervolle melding met 60.68 punten op 100, te beurt gevallen.

Kollegie van middelbaer onderwys.

Even als onze middelbare school, is het kollegie van middelbaer onderwys, alhier ter stede, van een onwaardebaer nut. Het wordt ook alle jaren meer en meer befaemd door het uitgebreid onderwys dat in hetzelfde wordt gegeven.

De studenten die alle jaren in getal vermeerderen, kunnen alhier niet alleen al die kennissen bekomen die zy slechts met veel kosten in de grootste kollegiën des ryks kunnen verkrygen, maer er is bovendien altoos een wakend oog over hen, er heerscht eene strenge tucht-orde buiten het kollegie, die aen alle ouderen de grootste gerustheid kan inboezemen.

Gemeente lagere scholen.

Onze gemeente-school-onderwyzers blyven by volharding aen het doel dat zy moeten betrachten, en aen ons vertrouwen beantwoorden.

Op 31 december ll. onderwees men :

	Mits betaling.		Kosteloos.	
	JONG.	MEISJ.	JONG.	MEISJ.
In de stads-kosteloze school			275	»
In de school te Oud-Turnhout	62	35	51	1
In de school te Severdonck	57	19	14	1
In de school te Schoonbroeck	53	59	6	4
Totaal	182	82	346	6
Op 31 december 1852 was hetzelfde	151	89	555	4

Verskil $\left\{ \begin{array}{l} \text{in meer} \\ \text{in min} \end{array} \right.$

	1	»	»	2
	»	7	9	»

Volgens de vorenstaende opgaf zal men bemerken dat er in onze gemeente-scholen by aenhoudendheid meerder behoeftige kinderen dan andere worden onderwezen.

Byzondere lagere scholen, bewaerscholen en scholen voor bejaerde personen.

Zie deswegens ons vorig verslag.

Zondag-scholen.

Deze zoo nuttige inrigting voor onze stad, blyft steeds haren heilzamen invloed onder onze kleine burgerklas verspreiden. Het is ook in deze inrigting, die ieder wel-denkend burger naer waarde schat, dat er zoo vele per-sonnen eene zedelyke beschaving en kennissen hebben verkregen, welke door hunnen handel en wandel, zich reeds als nuttige leden der maetschappy doen onder-scheiden.

Op 1° september jl. ontvingen in onze zondag-scholen 842 personen het onderwys, te weten : 347 jongens en 495 meisjes.

Scholen van nyverheid, kunsten, ambachten en normaetscholen.

Deze bestaan hier ter stede niet.

Onderwyzend personeel, jaerwedden der onderwyzers, enz.

De verandering die het onderwyzend personeel heeft ondergacn, is hiervoren onder de titel : *Middelbaer onderwys*, aengestipt.

Volgens de stedelyke begrooting is er voor het loo-pende dienstjaer toegestaan :

1 ^o Voor de school van middelbaer onderwys, onderstand	fr. 2,000- »
2 ^o Voor het kollegie van middelbaer onderwys, toelago	» 2,000- »
3 ^o Voor de stads-kosteloze school	» 2,515- »
4 ^o Voor de school te Oud-Turnhout	» 792- »
5 ^o Voor die te Severdonck	» 470- »
En 6 ^o voor die te Schoonbroeck	» 802- »
Totaal	fr. 8,577- »

Schoollokalen.

Het nieuw gebouw, in de Nieuwstraet, voor de stads-kosteloze school en teekenschool, waervan wy in ons vorig verslag hebben gesproken, is teenemael voltooid. De stads-kosteloze school is ook van al de benooidigde meubelen voorzien, en de provincie heeft ons hiervoor eenen onderstand verleend. Voor de stads-teekenschool hebben wy verschillende modellen aengekocht, welke wy eerstdaags op de schoone zael zullen doen plaetsen.

Onderstanden voor het lager onderwys.

De onderstanden door onze stad ten voordeele van de lagere scholen in 1854 te verleen, hierin begrepen de jaerwedde der onderwyzers, enz., belooopen zoo als hier-voren is gemeld fr. 4,577-»

En wy hebben van de provincie eene bydrage van fr. 2,145-» voor het loopende jaer ontvangen.

Byzondere kostscholen.

In de byzondere kostschool voor meisjes alhier, door de Kanonikessen van het H. Graf gehouden, telt men er thans 30, te weten: 22 uit ons land, 5 uit Holland en 3 uit Engeland.

Wy moeten over het nut van deze school in onze stad, en die onze goede burgerklas zoo goed weet te schatten, allen lof doen, en moeten haer ook onder alle punten aen eenieder aanbevelen.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Zie ons vorig verslag.

Byzondere verzameling van kunstvoorwerpen en ouden.

De byzondere verzameling van kunstvoorwerpen en ouden van den heer Van Genechten, voorzitter der regtbank alhier, is dit jaer andermaal verrykt geworden met verscheidene oude Fransche-, Saxische-, Croonenburgsche- en Japansche porseleinen, alsmede met eenen beker van de vyftiende eeuw, in ivoor gesneden en met verguldsel (vermeil) versierd. Dit stuk verdient en wekt ook de aendacht op van alle liefhebbers.

Het hyzonder kabinet van den heer J. Van Hal, dat insgelyks vele schoone kunstvoorwerpen en ouden bevat, is sedert ons laetste verslag ook met verschillende oude fraeije porseleinen verrykt. Genoemde heer Van Hal is thans bezig met eene ruime zael te doen maken, ten einde zyne geheele verzameling in één vertrek by elkander te brengen, en waerdoor zyn kabinet ook by den eersten oogopslag van den bezoeker merkelyk zal winnen.

Muziekgenootschappen.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Letterkundige genootschappen.

Even als het verledene jaer hebben wy van geene lettervruchten van het vlaemsch letterlievend genootschap *de Dageraad*, dat sedert 1843 in onze stad bestaet, te gewagen.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST (HYGIÈNE) EN OPENBARE GEZONDHEIDSGESTELTENIS.

Even als het verledene jaer, hebben wy betrekkelek het *geneeskundig toezicht*, het *geneeskundig personeel* en de *commissie voor de gezondheid* geene verandering mede te deelen.

Openbare gezondheids-gestellenis.

Behalve dat er nu sedert eenigen tyd nog al koortsen, voornamelyk op de gehuchten onzer stad, hebben gebeerscht, blyft deze by volharding voldoende.

Koepoktrenting.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Zindelykheid der straten.

Zie ons vorig verslag.

Gymnastique of lichaems-oesening.

Zie ons verslag over 1851-1852.

Begrafenissen.

Zie deswegens ons verslag over 1850-1851.

Rampen en ongelukken

Wy hebben geene groote rampen, andere byzondere ongelukken, dan dry bosch- en twee huifbranden, die gelukkiglyk nog al spoedig zyn gebluscht geworden, te betreuren gehad. De laetstgenoemde, namelyk het afbranden der schuer van den heer Jos. De Jongh, in de Otterstraet, zoude schrikkelyke gevolgen voor de stad hebben kunnen nalaten, en de brand in het turfschob by P. Van Gestel, in den Draeiboom te Oud-Turnhout, zoude twee boere steden totaet in puinen hebben kunnen leggen.

TITEL IX.

OPENBARE VEILIGHEID, JUSTICIE EN GEVANGENHUIZEN.

Policie, inrigting en personeel, ordonnantiën en reglementen.

De eenige verandering die wy betrekkelijk het personeel van onze policie hebben aen te stippen, is dat de heer Truwant, als hoofdtoegevoegden is aengesteld, in vervanging van den heer P. Ravers, welken opzyne aenvraag op pensioen is gesteld geworden.

Aenhoudingen, misdaden en overtredingen.

Sedert den 1^{en} september 1855 tot den 1^{en} september jl. heeft onze policie 235 processen-verbael opgemaekt, te weten :

Voor tindiivery	1
» dievery van kleedingstukken, wol en papier	3
» houtdievery	26
» strooiseldievery	54
» gelddievery en dievery van juweelen, gereedschap, enz.	5
» dievery van aardappelen, fruit, gras, zand, enz.	16
» dievery van biën	12
» mishandelingen en scheldwoorden	12

Mede te dragen 119

	Mede gedragen	119
Voor het uitgeven van valsche munt en bedrog in		
» koophandel		4
» bedelary en landlooperij		9
» overtredingen aen het brandreglement		10
» » aen het reglement op de herbergen		15
» zinneloosheid		4
» het weiden van beesten op andermaus gronden		2
» verkooping van brood en boter dat het vereischt gewigt niet had		7
» andere voorvallen, overtredingen aen de gemeente-reglementen en van enkele policie		65
	Totaet	235

De ordonnantiën en gemeente-reglementen worden redelyk wyl nagekomen.

Zelfmoorden.

Wy hebben sedert vier jaren geene zelfmoorden te betreuren gehad.

Gevangenhuis.

Behalve de gewoone gevangenen zyn er dit jaer een zeker aental jongelingen van St. Bernard alhier overgebracht, en welke voor den heer Verheyen, fabrykant, werken.

Hulpmiddelen tegen den brand.

Ons hulpmaterieel is met eene zuigpomp vermeerderd. De dienstverrigting van onze pompiers heeft tydens den brand by den heer De Jongh veel te verlangen overgelaten. Wy zullen verpligt zyn hier aen veranderingen toe te brengen en maetregelen te nemen, dat men ten minste er des noods op kan rekenen.

Paspoorten.

Wy hebben sedert ons laetste verslag slechts 5 binnenlandsche paspoorten afgeleverd. En er zyn maer 7 buitenlandsche paspoorten, vier voor Duitschland, twee voor Frankryk en een voor Engeland gevraagd. C

Zakboekjes voor werklieden en dienstboden.

Sedert 1° october 1855 hebben wy 139 zakboekjes afgegeven, waeronder 61 voor werklieden die de landswerken hebben gevolgd. Het getal der tot nu toe afgeleverde zakboekjes beloopt op 1055.

Aenplakking. Openbare roepers.

Zonder verandering.

TITEL X.

BURGERWACHT. MILICIE. GARNIZOEN.

Burgerwacht. Plaetselyke inrigting, enz.

Het getal personen, alhier ter stede, ingevolgede wet van 8 mei 1848 ingeschreven, beliep by herziening op 1 january jl. op 2544.

Van de 572 personen in 1855 door ons voor den werkelyken dienst aengevezen, zyn er door hunnen ouderdom of om andere reden 52 buiten den werkelyken dienst gesteld, en 65 nieuwe ingelyfd.

In de maenden october en november jl. hebben er verschillende kiezingen voor de officieren der burgerwacht plaets gehad. En het opgegeven persooeneel van de twee bataillons en derzelver compagniën, in ons laetste verslag, heeft vele veranderingen ondergaen.

Hetzelve is thans zamengesteld, te weten :

1° Bataillon.

Majoor : Dierckx, J. G.

Doctor : Snieters, J. R.

1° Compagnie. Kapitein : De Chaffoy, H.

Luitenant : Roest, J.

Onderluit. : Nuyens, G. en Vanderheyden, L.

2° Compagnie. Kapitein : Gise, E.

Luitenant : Loyens, Ign.

Onderluit. : Crois, J. B. en Van Laer, Ad.

3° Compagnie. Kapitein : Hombrouck, Ch.
Luitenant : Vermeulen, Ch.
Onderluit. Savelkoel, G. en Clerinx, J.

4° Compagnie. Kapitein : Neeckx, Jos.
Luitenant : Verrees, A.
Onderluit. : Vueghs, J. B. en Van Laer, C.

2° Bataillon.

Majoor : Van Ravenstein-Dierckx, J.

Doctor : Van Everbroeck, Jos.

1° Compagnie. Kapitein, Diels, J. (demissionaris nog niet vervangen.)

Luitenant : Merten, Jos.

Onderluit. : Van Gorp, J. en Van Dooren, F. (deze laetste heeft zyn ontslag genomen zonder te zyn vervangen).

2° Compagnie. Kapitein : Dierckx, Petrus.

Luitenant : Andelhof, J.

Onderluit. : Van den Hof, A. J. en Leysen, G.

3° Compagnie. Kapitein : Wens, Petrus.

Luitenant : Hoskens, Jos.

Onderluit. Van Mechelen, P. en Wynen, P.

4° Compagnie. Kapitein : Daelen, J.

Luitenant : Verrydt, P. J. (zoon) (demissionaris nog niet vervangen).

Onderluit. Sips, F. en Luisterborghs, Jos. (deze laetste ook demissionaris is nog niet vervangen).

Onder de stafofficieren, door den koning genoemd, en in ons vorig verslag gemeld, is sedert de volgende verandering geschied.

De heer Jos. Lenaerts, kapitein-kwartiermeester, is overleden. Het gegeven ontslag door den heer luit.-adjutant-majoor van het 1° bataillon, Borghs, Jos., is door den koning aangenomen, alsmede de demissie van den heer Jos. Stroobant, thans woonachtig te Antwerpen, als luitenant-kwartiermeester van het 1° bataillon. De luitenant-kwartiermeester van het 2° bataillon, de heer Dierckx, Joseph, heeft de stad verlaten, en is thans notaris te Baelen.

De heeren G. Sanders en S. Splichal, zyn by de kiezing van 27 november jl., door de officieren van het le-gioen, in hunne vorige betrekkingen, als raedsleden van het bestuur gehandhaefd geworden.

Milicie.

BEPAAELD AENDEEL.

Het bepaeld aendeel voor onze stad is voor het loopende jaer, met 2 verminderd en op 52 bepaeld geworden. Het getal der ingeschreven lotelingen was 156. — Niemand heeft zich wederspannig getoond.

Gevolg der werkingen van den militieraed.

Er zyn dit jaer, even als in 1835, maer dry zittingen van den militieraed geweest.

Getal en redenen der vry- en uitstellingen.

56 lotelingen, welke dienstpligtige nummers hadden, zyn door den voornoemden raed, het zy tydelyk of definitief, vrygesteld, te weten :

Voor ligchaemsgebreken	15
» kleinheid van gestalte	7
» broeders in dienst en tevens by nummervwisseling, plaatsvervangng en uit den dienst ontslagen	8
» onderstand van weduwe	5
» als eenig kind zynde	2
» zelf in dienst zynde	1
Totael.	56

Men heeft dit jaer eene reklaem van beroep tegen 8 personen. by de bestendige deputatie van den provincialen raed gedaen.

Trap van onderwys der lotelingen.

Van de 150 lotelingen, dit jaer ingeschreven, zyn er :
4 die alleenlyk kunnen lezen,
12 welke kunnen lezen en schryven,

77 die kunnen lezen, schryven en cyferen,
en 45 welke geen hoegenaemd onderwys hebben genoten.

Garnizoen, casernement.

Nihil.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN.

Kadaster.

De algemeene herziening van de behouwdé eigendommen op ons grondgebied heeft nu sedert twee jaren veel tyd gevraagd. Er is slechts eene enkele reklaem geschiedt betrekkelyk de herschatting der gebouwen, die door hunne veranderingen hieraen waren onderworpen. Overigens worden de werkzaamheden wegens het kadaster by volharding met de grootste zorg, die hare belangrykheid vordert, nagegaen en afgewerkt.

Grondbelastingen.

OPBRENGST.

De opbrengst der grondbelastingen van onze stad, voor het loopende jaer, bedraegt :

In principael	fr. 29,532- »
In opecentimen	» 5,452-34
Totael ten voordeele van den staet	fr. 35,004-34

Opecentimen.

1° Voor de provincie	fr. 3,250-72
2° Voor de gemeente	» 5,025-84

Algemeen totaël. fr. 45,278-00

En heeft voor grondslag een inkomen van fr. 500,929-49.
De marc le franc is fr. 14,58174.

Personele belastingen.

GETAL DER AENGESLAGENEN.

Onze stad telt 978 belastingschuldigen.

Bedrag der kohieren.

Het gezamenlyk bedrag der kohieren, voor het loopende dienstjaar, beloopt op fr. 31,276-51, en is verdeeld als volgt :

Hoofdsom ten voordeele van den staet fr. 22,664-16

Opcntimen.

1° Voor den staet	»	2,266-42
2° Voor de provincie.	»	2,495-04
3° Voor de gemcento	»	5,832-89

Overeenkomend totaal fr. 31,276-51

Huerwaerde.

De belastbare huerwaerde volgens de kohieren is fr. 123,347-»

Deuren en vensters.

Er zyn in onze stad 7,675 deuren en vensters aen de belasting onderworpen, te weten : 2,585 à rato van 84 80/100 en 5,290 aen fr. 1-06.

Haerdsteden.

Men telt in onze stad 1,497 haerdsteden die belasting geven, te weten : 540 aen fr. 0-85, 656 aen fr. 1-59 en 501 aen fr. 3-71.

Mobilair.

Het mobilair is voor eene som van fr. 426,508-» in de kohieren begrepen.

Dienstboden.

240 dienstboden betalen belasting, te weten : 36 fr. 6-36, 158 fr. 8-48 en 46 fr. 14-84.

Paerden.

Er is in onze stad slechts 1 paerd van weelde, en 62 andere, waervoor men belasting betaelt.

De belasting op de paerden is op den volgenden voet verdeeld, te weten : 28 aen fr. 10-60, 34 aen fr. 15-» en 1 aen fr. 42-40.

Patentregt.

Het getal der patentpligtigen is dit jaer nogmaels verminderd. Men telt er in onze stad voor het loopende dienstjaar tot heden 878.

De controleur der belastingen, de heer Vandevyver, is in zyne betrekkingen met de zettlers zeer bezadigd. De rangregeling van de patentpligtigen wordt met gemeenen overleg op de regtvaardigste wyze mogelyk verrigt. Wy hebben ons, in onze verwachting het verledene jaer uitgedrukt, niet bedrogen.

Bedrag der kohieren.

Het bedrag der kohieren voor het tegenwoordig dienstjaar beloopt :

In hoofdsom fr. 8,642-68

Opcntimen.

1° Voor den staet	»	863-21
2° Voor de provincie.	»	171-52
3° Voor de gemeente.	»	863-21

Algemeen totaal fr. 10,540-62

Slytregt op de sterke dranken.

Getal belastingschuldigen 109.

Bedrag der kohieren fr. 2,161-25

Slytregt op den tabak.

117 belastingschuldigen zyn aengeslagen voor fr. 940-50

Provinciale belasting op de honden.

De provinciale belasting op de honden heeft in 1853 zuiver opgehragt fr. 1,085-80. Het 5° aen de stad toekommende, bedraegt gevolgelyk fr. 361-26.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel, regeling van den dienst.

Zonder verandering.

Groote wegen en straten.

De werken aan den steenweg van den staet van onze stad op Tilburg, sedert vier jaren begonnen, worden zeer traegzaam voortgezet. Men heeft deze slechts afgemaakt tot aan Weelde, terwyl de steenweg, op het Hollandsch grondgebied te maken, nog ten volle dit jaer zal worden afgewerkt.

Aan den *vicinalen* steenweg van het Zwane Veen, achter Oud-Turnhout over Arendonck, op Eindhoven, waarvan wy de voltooiing op ons grondgebied, het verledene jaer meldden, is sedert door ontmoette moeilijkheden voor de onteigening van gronden te Arendonck, weinig gedaen.

Het gedeelte van den stads-steenweg naer het gehucht de Heizyde, het verledene jaer aanbested, is goed afgewerkt, en de inwooners van genoemd gehucht en van den Castelein hebben er reeds tien maenden het nut van kunnen schatten.

Men werkt ook vlytig aan den yzeren weg van Lier op onze stad. En, wy koesteren de hoop, dat denzelven niet alleen binnen korten tyd zal afgewerkt zyn, maer ook, dat hy eene bron van welvaart aan de bestaende nyverheden alhier zal geven, en er andere zal doen oprigten.

Over onze buertwegen en straten hebben wy geene byzonderheden aan te stippen. Deze verbeteren jaerlyks.

Stads-brandspuiten.

Zie ons verslag over 1850-1851, alsmede hiervoren de titel: *Hulpmiddelen tegen den brand.*

Openbare verlichting.

De buitengewoone onderstand, dien het armbestuer dit jaer noodig had, ten gevolge van de duerte der levensmiddelen, heeft de stad niet toegelaten van een ander stelsel van verlichting, waervan wy het verledene jaer spraken, in te voeren. Echter hebben wy andermael eene verhooging van crediet van fr. 100-» in de begrooting voor 1855 voorgedragen.

Markten.

Wegens onze markten hebben wy geene veranderingen te melden. De octrooiregten van de boter voor het verbruik onzer inwooneren bestemd, zyn ook verminderd. 5,174 kilogrammen boter zyn er in 1855 minder dan in 1852 ingevoerd.

De verpachting der regten om vleesch in het vleeschhuis te mogen verkoopen, is dit jaer voor fr. 540-75 geschied, en zal dus fr. 57-75 minder dan het verleden jaer opbrengen.

Het staengeld op de graenmarkt, enz., heeft in 1853 fr. 4,599-90 c. netto opgebracht, en in 1852 maer fr. 4,129-90. Het verschil in meer hebben wy aan de laetstgenomene beschikkingen, betrekkelijk het te betalene marktgeld, die door het algemeen zyn goedgekeurd geworden, te danken.

Op onze graenmarkt is verkocht :

	TARWE. hectol.	ROGGE. hectol.	GERST. hectol.	BOEKWEIT. hectol.
In 1853	4,115	11,775	651	1,525
In 1852	1,049	10,755	500	784
Verschiil (in meer	66	1,058	151	739
(in min	»	»	»	»

Slagthuis.

Zie ons verslag over 1851-1852.

Rivieren en waterloopen.

De byzondere kuisching der rivieren en waterloopen, door ons in de maend mei jl. bevolen, heeft men slechts hier en daer, door de overvloedige waters, kunnen uit-

voeren. Aen de rivier de Aa, die op verschillende plaetsen zeer is verzand, en welke men sedert dat de wateringen te Ravels bestaen, niet meer behoorlyk heeft kunnen kuischen, is om zoo te zeggen wederom niets gedaen.

De verplichtende zuivering der rivieren door de provinciale overheid voorgeschreven, en welke in de afge-loopene maend moet geschieden, heeft, ofschoon dat er weinig of geen water was, veel te verlangen gelaten. En, niettegenstaende onze herhaelde aanmaningen en waarschuwingen, zal onze polieie verplichtzyn, verschillende processen-verbael tegende nalatige boordeigenaers op te maken.

Het is andermael aen onze genomene voorzorgen en eene tydelyke waekzaamheid te danken, dat wy geene overstromingen hebben te betreuren.

Onderhoud en verbetering der gemeente-gebouwen.

De toestand onzer financiën heeft ons belet verbeteringen te doen. Wy hebben ons by den onderhoud moeten bepalen.

Opening van plaetsen, nieuwe straten, wegen en waterlozingen.

Zonder verandering.

Byzondere bouwingen.

Er zyn sedert ons laetste verslag geene voorname gebouwen in onze stad gemaakt. Echter heeft men dit jaar byzonder de huizen sierlyker doen verwen, en er zyn er verschillende verbeterd.

Buiten de stad hebben wyslechts te gewagen 1° van de nieuwe bouwingen van den heer Verheyen, op het Zwane Veen, voor het plaetsen van een stoomwerktuig, 2° van de stede op het Leiseinde door P. Aerts, 3° van een huis te Severdonck door F. Sips.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

Hoedanigheid en opbrengst van den grond.

Men zie hier over ons verslag van 1846-1847.

Staat van den oogst.

Men heeft dit jaer den oogst op ons grondgebied algemeen als goed moeten beschouwen. De rogge die op vele plaetsen, ten gevolge van eenen zeer goeden wasdom door de regens was gevallen, heeft alleen in opbrengst wat te verlangen overgelaten. De rogge is ook niet zoo zwaer als in 1855.

De tarwe is in opbrengst en hoedanigheid zeer goed geweest.

De zomergerst, de boekweit en de haver hebben even als het verledene jaer buitengewoon veel opgebracht.

Integendeel hebben de voederplanten weinig opgeleverd, en de tweede sné van den klaver mag men maer op de helft van eenen gewoonen oogst schatten.

De geplante aardappelen, ofschoon wederom omtrent op hetzelfde tydstip van het jaer, als vroeger, door de ziekte aengedaen, hebben wy alhier sedert 1845 in opbrengst en hoedanigheid niet zoo goed gehad, ofschoon de opbrengst hier en daer nog meerder beloofde.

Even als in de vorige jaren zyn de vroeg geplante andermael in opbrengst en hoedanigheid de beste.

De ondervinding blyft ook nog altoos bewyzen, dat de drooge, zandachtige gronden aardappelen van eene betere hoedanigheid opleveren dan wel de goed gemeste gronden. Wy moeten tevens herhalen dat voor het winnen der aardappelen, alhier, het mest dat geene al te lange branding of gisting ondergaet, algemeen voor het beste wordt gehouden. Eindelyk en wat de behoedmiddelen tot het voorkomen der ziekte betreft, deze zyn ongelukkiglyk tot nu toe nog altoos een raetsel gebleven.

Opbrengsten.

Men berekent, dat de navolgende granen, zaden, enz. per hectare middelmatig in onze gemeente hebben opgebracht, te weten : 1° de tarwe, 15 hectoliters, 2° het koren (rogge) 20 hectoliters, 3° de zomergerst 34 hectoliters, 4° de boekweit 59 hectoliters, 5° de haver 40 hectoliters, 6° het koolzaed 18 hectoliters en de aardappelen 140 hectoliters.

Overigens moeten wy UEd. wegens den uitleg over de opbrengsten, even als in de vorige jaren, naar den inhoud van ons verslag over 1848-1849 verzenden.

Beplantingen en ontginningen.

Er zyn op ons grondgebied, gedurende het loopende jaer geene beduidende beplantingen gedaen.

De byzonderste ontginningen, ondernomen door de particulieren, in ons verslag voor 1850-1851 aengebaeld, blyven by aenhoudendheid met goeden uitslag volherden.

De eigendom van den heer Van Put; op ons grondgebied, die volgens het kadaster eene oppervlakte heeft van 66 hektaren 16 aren en 50 centiaren, en welke op nagenoeg 3 hectaren tot kunstbeemden is aengelegd geworden, heeft dit jaer een schoon aenzien opgeleverd.

Volgens eene aen ons gegevene officiële opgaef, heeft het hooi op de genoemde beemden dit jaer door den heer notaris Ceulemans, den 21^{en} juny jl. verkocht, fr. 5529-50, hieronder begrepen de 10 %, mogen opbrengen.

De verkochte toemaet door denzelfden notaris, op eenige der gemelde beemden, den 4^{en} september ll., heeft met de 10 % fr. 458-90 opgebracht.

Staat van de paerden en van het vee. — Opneming. — Verbetering der rassen. — Veeziekten. — Veeartsenydienst.

De staat van de paerden en van het vee blyft in onze gemeente nog altoos verbeteren, maer is niet vermeerderd.

Opneming.

Blykens de opneming in de maenden maert en april

jl. gedaen, bewyyst dat er alstoen in onze gemeente waren, te weten :

	van inlandsch ras.		van vreemd of gekruist ras.		Totael.
	Van 3 jaren en meer.	Onder de 3 jaren, de velen mede gerekend.	Van 3 jaren en meer.	Onder de 3 jaren, de velen mede gerekend.	
Hengsten	5	1	1	1	6
Merriën	158	8	5	4	145
Ruinen	198	9	11	7	235
Totael	350	18	17	12	586
In 1852 waren er :					
Hengsten	5	2	1	1	7
Merriën	125	7	5	5	144
Ruinen	221	11	14	8	254
Totael	349	20	22	14	405
Verskil (in meer	»	»	»	»	»
(in min	10	2	5	2	19

	HOORNEBEESTEN		Totael.
	Van 2 jaren en meer	Boven de 3 maenden en onder de 2 jaren.	
Stieren voor den springdienst.	14	»	14
Stieren en ossen	75	21	94
Koeijen	1820	»	1820
Vaerzen	»	350	350
Kalveren	»	907	907
Totael	1907	1278	5183
In 1852 waren er :			
Stieren, voor den springdienst	14	»	14
Stieren en ossen	65	17	82
Koeijen	1954	»	1954
Vaerzen	»	449	449
Kalveren	»	849	849
Totael	2013	1515	3328
Verskil (in meer	»	»	»
(in min	106	57	143

WOLDIEREN.

Rammen, lamelen, schapen en lammeren.	448
In 1852	619
Vershil in min	174

VERKENS.

In 1853	689
In 1852	701
Vershil in min	12

GEITEN.

In 1854	944
In 1852	978
Vershil in min.	34

Even als het verledene jaer, hebben wy wegens de verbetering der rassen van het vee, geene byzondere verandering aen te stippen.

Behalve de kalfziekte, hebben wy van geene veeziekten gewag te maken.

De dienst van den heer Clerinx, gouvernements-veecarts alhier, blyft steeds voldoende en pryzenswaardig.

TITEL XIV.

NYVERHEID EN KOOPHANDEL.

Nyverheids-inrigtingen, stoomwerktuigen, ongezonde en gevaerlyke fabrieken, onderzoeken van commodo en incommodo.

In de nyverheids-inrigtingen onzer stad, die wy het verledene jaer hebben opgegeven, zyn geene meldenswaardige veranderingen geschied.

Wy hebben even als het verledene jaer van de oprigting van een stoomwerktuig in onze stad melding te maken. De heer P. J. Verheyen heeft een van vier paerdenkracht voor zyne bleekery op het Zwane Veen en voor het appreteren van gefabriceerde goederen geplaeft.

By voortdoring hebben wy in onze stad geene fabri-

ken die men als wezenlyk gevaerlyk mag opgeven, of zeer ongezond zyn.

Acht onderzoeken van *commodo* en *incommodo* hebben er sedert den 5^{en} october 1855 plaets gehad, te weten :

3 voor de bouwing van eenen bakoven, 1 voor de inrigting van eene koper- en blikslagery, 5 voor het oprigten van eene yzersmedery, en 1 voor het plaetsen van het bovengemeld stoomwerktuig.

Koophandel.

BEWEGING VAN ONZE VAERT.

Sedert den 1^{en} september 1853 tot den 1^{en} september dezès jaers, zyn er alhier 124 schuiten aengekomen en gelost geworden. Het verledene jaer op voormeld tydstop 107, in 1852 106 en in 1851 maer 84.

De schuiten die onze vaert hebben bevaren, behalve degene welke hier hout voor bills voor den yzeren weg hebben gehaeld, zyn de zoogenaemde : *Alexandrine, Anne Thérèse, Arquebusier, Bonté, Caroline, Charles, Charles-Antoine, Charles-le-Téméraire, Charlotte, Clementine, de Twee Gebroeders, de Vliegende Visch, Dorp Boisschot, Drygael de Berlaer, Felix, Frain, François, François van Broeckem, Henriette, Henri-Joseph, Henri-Léon, Hoop op Welvaert, Jacques, Jan van Catharina, Jean Baptiste, Jean Hypolite, Jeune François, Jeune Homme, Jeune Jean, Jeune Louis de Ranst, Jonge Johanna, Joseph, Josephine de Boom, Jules, Julie, L'Active, Léopold, Les deux Frères, Le Demer de Rumst, Le jeune homme, Lessines, Le Spirou, Le Vieux, Madame, Maria, Marie de Rumpst, Mami, Nestor, Para, Phelomène, Pierre, Protégé, Quatre Frères, Rejaugé, Remonteur, Rosalie, Spitsbek, Stad Lier, Théodore, Thérèse, Thomas, Trois Frères, Victorina, Xavier en het Wapen van Turnhout.*

Deze schuiten hebben gezamenlyk aengebragt, te weten :

Aanmerkingen.	Van 1 septemb. 1833 tot 1 september 1834.	In 1835-1833 is er op het zelve tydstip langs de veert ingevoerd.		Kalk.	Steenkolen.	Bouw-sieen.	Pan-nen.	Pla-vee-ten.	Ar-duin-sie-nen.	Ayn.	Ruw-zout.	Scha-lien.	Guano.	
		in meer	in min											
	8156 3/4	32427	178107	HECT.	HECT.	KILOG.	GETAL.	GET.	GET.	KUB. MET.	HECT.	KILOG.	GETAL.	KILOG.
	7592 3/4	28328	126415			145316	4000	5000	75 66/100	22	151000	4500		405000
	594	4099	52052			524784	2020		17 11/100	74 74/100	2100			

Deze hoerelheid is ons opgegeven.

De verzending van den kalk voor den landbouw blyft nog altoos verminderen. Sedert 1° september 1833 zyn er maer 2608 1/2 hect. uitgevoerd. De verzending van de steenkolen naer buiten, gedurende voornoemd tydstip is onbeduidend. Er zyn slechts 14 hect. gruis en 500 kil. klotten uitgevoerd. De uitvoer langs de vaert verbeterd niet. Hy is niet meldenswaardig.

Wegens de *openbare vervoermiddelen* hebben wy slechts te melden, dat de heer S. De Jongh, die het verledene jaer zynen ondernomen dienst op Diest had gestaekt, andermael eene *concessie* heeft verkregen om op dezelve stad eenen dienst, met een rytuig op twee wielen, door een paerd bespannen, in te rigten.

Jaermarkten.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Tentoonstelling van nyverheids- en landbouw-voortbrengsels, van vee, enz.

Wy hadden gehoopt dit jaer eene tentoonstelling van landbouw-voortbrengsels in onze stad te zien verwezenlyken, doordien dat de landbouw-commice, ten dezen einde, by al de gemeente-besturen van het district, tot het bekomen van subsidie had aangedrongen. UEd. heeft niet gearzeld, van, niet tegenstaende stads bekrompen financiëlen toestand, hiervoor eene zekere som te willen bydragen. Doch daer de ontworpen tentoonstelling by de andere gemeente-besturen die zelfde gunstige beoordeeling niet heeft mogen hebben, is zy gevolgelyk onbepaaldelyk uitgesteld geworden.

Levensbehoefden.

FRYS DER GRANEN.

De middelbare prys der granen, op onze markt verkocht, is geweest voor de :

	TARWE.	ROGGE.	GERST.	BOEKWEIT.
In 1833	fr. 24-51 50/100	18-88 75/100	15-54 8/10	15-04 4/10
In 1832	» 20-54 4/50	14-74 13/50	11-80 11/19	11-19 14/48

Versch. in meer 4-00 08/50 2-14 61/8 1-65 74/91 1-84 89/63

PRYS DER BOTER.

De middelbare prys der boter, per kilogram, in het jaer 1855 op onze markt verkocht, is geweest fr. 1-7½ en in 1852 maer fr. 1-58 47/100.

BROODZETTING.

De middelbare prys van het roggen brood is alhier in 1855 geweest fr. »-21 10/26 de kil.; in 1852 fr. »-19 5/26; in 1851 fr. »-15 57/26; in 1850 fr. »-14 22/76; in 1849 fr. »-15 11/34; in 1848 fr. »-14 18/48 en in 1847 25 centim.

Regtbank.

Zonder verandering.

Koophandel- en nyverheids-toestand, opschorsingen en bankbreuken.

Wegens den koophandel- en nyverheids-toestand onzer stad hebben wy weinige byzonderheden mede te deelen. Deze is sedert ons laetste verslag nagenoeg dezelfde gebleven. De manufactuer-fabrieken en het kant-fabriek hebben zelfs niet zoo veel verzendingen als het verledene jaer kunnen doen.

Echter, wy herhalen het, koesteren wy de hoop dat de yzeren weg op onze stad, die zekerlyk in het begin van het toekomstige jaer zal voltrokken zyn, nieuwe nyverheids-inrigtingen alhier zal doen oprigten en het lot van den ambachtsman verbeteren.

In de fabrieken van gekleurd papier, kaertmakeryën, enz. enz., van de heeren Glénisson en Van Genechten, en Brepols en Dierckx zoon, bezigt men een groot getal werklieden, en waeruit men moet besluiten, dat zy nog steeds in bloei en welvaart winnen.

De verdiensten van onze garen- en linnenbleekeryën verbeteren niet.

Het vertier van onze brouwerij is door de duerte der levensmiddelen veel verminderd.

Dat van onze zoutkeet is omtrent hetzelfde gebleven. Het vertier van onze zeepiedery is verbeterd.

Onze huidevetteryën (eene der oude nyverheden onzer plaats (1)), hebben dit jaer vele verzendingen gedaan.

Overigens hebben wy andermael het genoeg van geen gewag te moeten maken van opschorsingen of bankbreuken in onze stad.

Verschillende voorwerpen.

Het jaertal 54 doet zich in de twee laetste opvolgende eeuwen, in onze plaatselyke historie, door byzondere gunsten kennen; en de bekome in het tegenwoordig jaer zal zekerlyk beter en onophoudelyker in het geheugen van het nageslacht blyven, maer zal ook tot de welvaart en de uitbreiding onzer stad dienen.

In 1654 werd de heerlykheid en het land van Turnhout, alstoen het leengoed van de prinses douairière van Oranje, door den aertshertog Leopoldus Guillielmus van Oostenryk; luitenant-gouverneur en kapitein-generael der Nederlanden, enz., uit naem van den koning van Spanje, ontslagen van alle militaire logementen en prestatiën. Dit was dien tyde eene dusdanig groote gunst voor onze plaats, dat men heden het belang daer van moeijelyk zoude kunnen schatten, en welke ook aanleiding tot haren luister en welvaart heeft gegeven (2).

Door den invloed en de welwillende poogingen van den hertog de Sylva de Taroucca, die, zoo als wy het verledene jaer zegden, van de doorluchtige keizerin Maria Theresia, het land van Turnhout, na het tot een hertogdom te hebben verheven, ten geschenke kreeg, hadden de nyverheden der Vryheid in 1754, reeds zoodanig hernomen, dat de inwooners, zoo als men door een extract uit eenen brief aen Z. Hoogheid, alsdan door het magistraet geschreven, zich als de bevoordeeldste onderdanen achtten (3).

(1) Het ambacht van schoenmaken en leerbereiden was te Turnhout in 1552 reeds in bloei. Het was ook dit jaer dat zy van keizer Karel den Vⁿ een octrooi verkregen om de aldaer bereide huiden en leeren te doen keuren en zegelen. (Zie hydrage n° 2.)

(2) Zie de bylage n° 3.

(3) Zie de bylage n° 4, alsmede ons verslag over 1849-1850.

En in het tegenwoordig jaer 1854, is er aen onze plaats ook eene gunst te beurt gevallen, welke wy, wy moeten het bekennen, nu korten tyd geleden, niet durfden verhopē: wy willen spreken van den yzeren weg. Met dezen weg te bekomen, wordt onze stad gelyk gesteld aen vele andere fabriekplaatsen van hoogerē rang, waarmede men vroeger niet konde concurreren. Het is zeker, ofschoon niemand heden kan voorzeggē wat de toekomst aen onze plaats zal voorbeschikken, dat in deze, waer de loon der werklieden klein is, men eene uitbreiding van nyverheden van allen aerd, vroeg of laat, zal zien.

Even als het verledene jaer, moeten wy over de scheiding van Oud-Turnhout met onze stad, UEd. andermaal onderhouden.

Wy zegden alsdan dat het ons niet moeijelyk was geweest om de grieven te wederleggen waerover de scheidings-gezinden van Oud-Turnhout, Schurhoven, Oosthoven, Rhodes, Schoonbroeck, Kinschot, Corteynen, Corsendonck, hooge en leege Darisonck hadden geklaegd, doch dat zy andermaal eene nieuwe aenvraag by den provincialen raed hadden ingediend. UEd. heeft deze nieuwe aenvraag wederom rypelyk overwogen, en na kennis te hebben genomen van al onze briefwisselingen, hierover omstandig uwe gevoelens geuit, niet alleen goedgekeurd; wat wy desaengaende hadden gedaen, maer tevens aen de provinciale overheid de onbillykheid en overdrevenheid hunner voorgebragte grieven doen kennen, alsmede op eene klare wyze doen zien, dat de scheiding, onder geen voorwendsel hoegenaemd, voordeel aen de misleide aenvragers, maer nadeel voor alle inwooneren zal te weeg brengen.

Het is ons ook, wy kunnen het niet ontveinzen, zeer aangenaem geweest, van te zien, dat meest al de bemiddelde, verlichte en bezadigde burgers der stad en der overige gehuchten, onze en uwe gevoelens over de bedoeldescheiding hebben ondersteund, — daedzaek waerover wy hun door deze onzen hartelyken dank betoonen.

Onze verlichte inwooneren begrypen niet dan al te wel, dat regeerzucht of wel eigenbelang, de eenige dryfveer der hoofdmannen van de scheidings-gezinden is.

Verder heeft de heer gouverneur op ons berigt, dat deze zaak niet genoegzaam was ingelicht, vermits wy van al de stukken die de tegenparty had ingediend, geene kennis hadden, ons de ontwerpen overgezonden, van hunne opgemaekte kohieren van de te verdeelene gemeente-belastingen en begrootingen van het plaatselyk en van het armbestuer der nieuwe ontworpenē gemeente.

Ofschoon deze stukken eerstdaegs aen UEd. onderzoek zullen worden onderworpen, vermeenen wy den hoofdzakelyken inhoud van deze, zoo beknopt mogelyk moeten mede te deelen.

Vooreerst brengen zy voor: 1° Eenen persoonelen omslag, waerop 258 personen zyn gebragt voor fr. 4,000-), ei fr. 4000-)

2° Eenen id. voor het onderhoud der buertwegen, bevattende 182 personen, voor fr. 500-), ei 500-)

En 3° dan hunne opgemaekte begrooting, waerin zy behalve de vooraengehaelde kohieren begrypen, voor:

1° Opcentimen	1556-21
2° Hun aendeel in de belasting op de honden	50-)
3° Subsidie voor het lager onderwys	600-)
4° Verkoopng van turf, enz.	500-)

Zamen fr. 6968-21

Overigens beperken zy hunne verschillende uitgaven op eene dusdanige wyze, dat, behalve de toelage aen de heeren pastoors te Oud-Turnhout en Schoonbroeck, welke de tegenwoordige jaerlyksche som met 500 fr. overtreft, deze maer belooopen 4864-32

(Schulden en interesten vergeten zy, en de uit te keere ne subsidie aen het armbestuer, en de te doene betalingen aen vreemde gemeenten voor onderhoud van hunne behoeftigen, begrooten zy maer op fr. 200-).)

Wat de begrooting van het armbestuer, die zy voorbrengen, betreft, deze bedraegt in ontvangsten, name-lyk voor hun aendeel in huizen, landen, renten, enz. .

na de scheiding fr. 2000-», en voor policie-boeten fr. 50-» of zamen fr. 2050-», ci fr. 2050-»

En in uitgaven van allen aerd » 1800-»

Wy achten het onnoodig over deze opgaven onze gevoelens in het oogenblik verder te ontwikkelen. Wy geven UEd. deze alleenlyk voorafgaendelyk in bedenking. Het is zelfs overbodig aen UEd., die stads noodwendigheden kent, te doen opmerken, dat, dewyl het is bewezen, dat het getal behoeftigen der scheidingsvragende gehuchten, nagenoeg in evenredigheid met dat der overige gedeelten der stad is, wat zy met hunne voorbrengende middelen zullen doen? Zy die niet kunnen betwisten, dat de stad, voor hare behoeftigen in gewoone tyden, omtrent jaerlyks als onderstand, meer dan minder fr. 55,000-» moet uitkeeren, kunnen dan slechts om hunne klagten schynbaer te wettigen, maer eenen enkelen uitvlugt vinden, en waervan zy, by onze wete, zich nog niet hebben bediend, dat is, dat ons armbestuer, wiens zuinigheid en handelwyze wy pryzen, stads gelden slecht besteedt of verkwist.

Ten slotte, myne heeren, met aen onze jaerlyksche taek te voldoen, is het ons zeer aengenaem, UEd. andermael onze dankbaerheid te hernieuwen voor uwe raedgevingen en medewerking. Wy vleijen ons tevens, dat UEd. ons met datzelfde vertrouwen, ons zoo openhartig in den loop van dit jaer gegeven, zult blyven begunstigen, om, zoo als wy het verledene jaer zegden, ons innig doel, dat ook dat van Ul. is, te bereiken, namelyk van, wanneer het mogelyk is, de min geboede burgers te ontlasten, en steeds stads welvaart en belang te bestrachten en te verdedigen.

Aldus gedaen en voorgelezen in de openbare zitting van den gemeente-raed der stad Turnhout, datum als boven.

Ter ordonnantie :

DE BURGEMEESTER

DE SECRETARIS

J. A. A. DIERCKX.

P. J. HEUVELMANS.

STAET ende instructie van den regiment gedraghen te worden over den Heyligheest, diens goeden, der armen ter tyt wesen en den distributien van den charitaten.

Ierst. Dat van nu voerdtiene zal wesen en geordoneert worden, den heyligheestm' wesen superintendent ende meester in desen.

Ten anderen. Dat zal worden geordoneert aen rentm' van den opmanen inhalen ende te bewinden des Heyligheests incomen in chynsen, renten, hueringhen, pachten, legaten en acordentien die welcke soo vele als den corenpachten aengaet nader ouder costumen heeft en zal hebben 't syn dienst den backer.

Item dat de voors. heyligheestm' zal bewyndt hebben alleene, met presentie van den voors. rentm', die gemeyne daghelycksche charitaten den armen te deylen, den armen te versien, onderhouden te wordene, die daghelycke vallen lasten te betalen, en diergelycken hier nu niet gespecificeert, ende den nemen van den proeven en prem. tzynder goede discretien met advys van den schepen te versien, dien de voors. proeven en charitaten te deylen.

Daer toe en ten eynde van dien zal de rentm' voors. den selven heyligheestm' schuldich zyn en gehouden allen maenden te beselten, twelf rynsgulden wel meer maer nyet min.

Van den welcken deylinghen en distributien de voors. heyligheestm' zal schuldich zyn teynden jaers over te gevene in handen des rentm' zyn uytgeven, om dat in de rekening des rentm' gevuecht te wordene, ende indien men bevyndt de voors. heyligheestm' meer uytgeven te hebben dan hy van rentm' ontfanghen heeft, zal de voors. rentm' schuldich zyn dat op te leggen en te betalen, des den eenen zal gestaect worden in zyn-der rekeninghe.

Item ten onderhoudt van den back, zal de voors. rentm' gehouden zyn, 't allen weeken den backer tot behoeff van den heyligheest te bewysen een zyster rogen makende eenenvyftich zisters sjaers, all van den

incomen rogge des heyligheest, zonder dat de voors. rentm^r zal moghen bycoope eenighen rogge tot des heyligheests last of schade brenghen,

Ten waere by merckelycke diere tyt, in welcken geval hy tselve zal den scepen te kennen geven, ende indien geval hy alsoo eenighen rogge met des heyligheests penningen gecochte, ende den selven den back voor uitgeven zyn gerekendt, zal den selven gecochten rogge, boven anderen, by ontfanck van dien te rekening brenghen.

Item boven desen zal de voors. rentm^r noch schuldich zyn te doen backen die vyff zysters op denersten dach nieuwts (nieuwjaer), en dergelycke vyff zisters op den goeden vrydach, soo verre alsdan des doenlyck zy oft anderen ten geleghen dage.

Item zal noch van gelycken, anderen lasten en comen te rogghe staende betalen nader ouder gewoonte, oft den goeden luyden contenteeren en zulex te rekening brenghen.

Item zal noch de voors. rentm^r den voors. heyligheestm^r jegens den slachtyt om vette vercken te coopen, besorghen hondert vyff en twyntich ryns gulden.

Item ten anderen, in den tyde van de deylinghe van den schoen, voor dien noch vyfftych ryns gulden, daer aff all (als voer) de heyligheestm^r aen den rentm^r zal overgeven zyn uitgeven ten eynde als voor.

Item boven desen zal de voors. rentm^r tzyn last schuldich zyn te betalen die chynsen die de heyligheest jaerlycx is ghelden.

Item de oncosten des jaergetyts Mr Jasper Schyn die advocaet was in den raede van Brabant.

Item die dertich rynsch gulden sjaers in en ter subsidie den twee hoursieren (arme studenten) des vs. Mr Jaspers.

Item den wyn tot Paesschen gedeylet worden.

Item die beeden van den goeden des heyligheest.

Item den Priester van des heyligheest sondaeghs misse.

Item het waslicht te Lichtmisse gedeylet worden.

Den backer en slegger des heyligheests (van hen luyden loon).

Den organist van zyn loon.

Den coster van der rekening gedaen worden.

De rente van Claus Knechts van 6 ryns gulden siaers.

Den wittebroodbacker siaers 23 ryns gulden 19 st.

Den Philippus penning tallen weken gedeylet worden als 24 ryns gulden 17 stuyvers 1 oort.

Item alle ordinarisse lasten.

Voor welcken loon die voors. rentm^r zal hebben den XX^{te} penning zyns ontfancks soo wel in rogge als in ghelde, uitgenomen van den erfspenning den heyligheest incomen oft andere incomene van legaten wesen van importancie van ghevenden gelde die men alsoe zonder moetsel ontfanckt.

Item van der vacatien die de rentm^r buyten der dinghbanken deser Vryheynt int manen oft bedinghen des heyligheestes zaken hier allomme zal doen, zal hebben sdaeghs vier stuyvers, ende soo verre hy daerom buyten moet vernachten acht stuyvers.

Wel verstaende soo verre deselve moesten vaceren in zaken des heyligheestes tot Brussel tot Antwerpen Zanthoven oft diergelycken, zal des geloont worden ter discretien van den scepen.

Item allen oncosten die de rentm^r zal moeten doen om de zaken des heyligheestes die nyet recouvrabel en zullen vallen van partyen, zal hy moghen brenghen ten last van den heyligheest.

Item de selve zal schuldich zyn, goede debvoir ende zyne diligentien te doene en brieven van der erflyckheynt der possessien oft van den bescheeden des heyligheest te gewinnen ten cost van den heyligheest van tgene des hy verlegghen zal (ende van zyne moete van dien teynden jaeren te staene ter discretien van scepen.)

Item de backer zal gehouden zyn na douwe costumt den rogge aen te halen ten gebruyck van den onderhoudt van den back daer hem de rentm^r wysen zal dien te halen.

Item van den ontfanck des rentm^r zyne corenpachten als voor gescreven staet, zal de rentmeester moeten benevens den back en andere gewoonlycke lasten, daer inno de rentm^r zal behoeven te gebruycken zyne neersichtheynt ten eynde des heyligheestes (als ook voeren) te wachten voor deze schaden om rogge daer om te moeten

coopen, ende wis hy meyndt des te bevonden en in desen hem toe te comene, zal hy mogen ontfanghen in compositien oft gedooghe van betalinghe in ghelde voor den rogge van staet en den noodt hem rentm^r verheyschen tzyner discretien, ende op zyn loon alsoe dies zyns ontfancks den XXe penning.

Ende zal dese jegenwoordige rentm^r tot zyn afscheyden dincomen van den ontfanck soo van pachten, renten en hueringen moeten laten, gelyck hy die nu aenverden zal.

Item zal de heyligheestm^r last hebben in den slachtyt van den bolinghen te doene maken, ende zullen de profyten van den affvallen van den vercken, de heyligheestm^r ende rentm^r genieten half ende half, ende van andere accidenten elckx tzyne hebben.

Item zal de heyligheestm^r voor zyn ordinaris loon hebben des jaers een zister roggen by den rentm^r den selven geleverd te wordene.

Op allen welcken voorwaerden ende poincten Iheronimus Van Zeuwdonck als heyligheestm^r voor den tyt van twee toccomen jaeren ende Mr Wilhelm Walscharts als rentm^r der tafellen des heiligheestes voors. hebben den last elck uit zyne geaccepteert by hen eeden daeromme bemaendt op huden den iersten dach octobris XVe jaer vier ende vyflich present Zegher Van Uden Claus Meyenbosch Jacop De Jonghe Bartholomeus Landt en Hubrecht Gevaerts schepenen der Vryheyt van Turnhout.

Orkonden van my (get.) Hub. Walscharts.

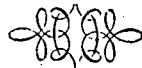
N° 2.

KAERLE by der gracen Goids roomsch keyser altyt vermeerder tsryx coninck van German van Castillien van Leon van Grenade van Arragon van Navarre van Napels van Cecilien van Maillorcken van den eylanden Indien en der vasten landen der zee Oceane Eertshtoghe van onsen hertoge van Bourgonnigien van Lotharingen van Brabant van Limborch van Luxemborch ende van Geldre grave van Vlaenderen van Artois van Bourgonnigien palsgrave ende van Henegouwe van Hollant van Zeelant etc. van Namen ende van Zuytphen prince van Zwane maregrave des Heylichs Rycks heer van Vrieslant van Solms van Mechelen van der stadt steden ende landen van Vuyttrecht en Ryssel ende Groeningen ende dominateur in Asie in Affrycke, allen den ghenen die desen onsen brief zullen zien oft hoiren lesen saluyt, Doen te wetene dat wy ontfangen hebben dootmoedige supplicatie van der scepenen ende gezworen onser Vryheyt van Turnhout inhouden hoe dat in des voors. onser Vryheyt grootelyck wordt geexerceert het ambacht van schoenmaken ende huyvetten ende vinden sy supp^a by experientien dat de huyden en leeren aldaer gemackt gevet ende opgemaect, omme hun weerden en ghelden mits dyen datse nyet gekeurt noch gesegelt en zyn gelyck die supplianten daer toe egheen keur en hebben, ende daer omme en moeghen nyet gesleten noch verwrocht worden in onse steden van Brabant aldaer geuseert wordt dat men egheen huyden oft leeren en mach slyten noch verwercken dan die gekeurt ende gesegelt zyn dwelck geremedieert soude worden tot groote vermeerderingen van den voors. ambachte ende welvaert onser vs. Vryheyt indyen de supp^a georloft waren die voors. huyden ende leeren te moegen keuren ende segelen gelyck oock de hanteringe van den tycken ende wollewerck is in des voors. onser Vryheyt grootelyck vermeerdert geweest uyt dien dat hen by ons geootroyeert is geweest de tycken ende wollewerck aldaer gemackt te moeghen keuren ende segelen soo de

voors. suppⁿ seggen ons ootmoedelyck bidden hen teghen des voors. is oyck te willen gunnen ende accorderen ende daer op te doen expedieren onse opene brieven van octroye daer toe dienende, waerom zoe eest dat wy de saken voorschreven overgemerkt ende daerop gehadt dadvys van onse schoutet en rentm^r onser voors. Vryhey van Turnhout hebben den voors. suppⁿ geneycht wessende tot hunder voors. beden ende supplicatien besunderlyck tot voederinge ende augmentatie onser voors. Vryhey gegundt geoctroyeert ende geconsenteert gunnen octroyeren ende consenteren uyt onser sunderlinge gratien by desen dat van nu voertaen die voors. onze schoutet metten scepen onses voors. Vryhey sullen van jaer tot jaere moegen noemen kieser ende ordineren vier persoonen uytten poirteren van des voors. onser Vryhey die navolghens des ordonnantie die by den voors. onsen schoutet ende scepen daer op gemaect sal worden sullen alle buyen ende leeren aldaer gewrocht besien visiteren teeckenen ende marckeren oft segelen op te keuren ende breucken by desselven ordonnantie te statuieren van welcken keuren ende breucken deen derdendeel comen sal tonsen prouffyte dander derden deel tot prouffyte onser voors. Vryhey ende het derde derdendeel van den voors. vier persoonen oft keurmeesters welke ordonnantie onse voors. schoutet ende scepen sullen nae gelegentheyte van den tyde moegen veranderen gelyck hen dat oirboirlyk duncken sal. Ende welke vier persoonen oft keurmeesters sullen by den voors. onsen schoutet ende scepen worden geeedt ende by den selven eede geloven die voors. ordonnantie onderhouden ende anderssins te doen teghen des hennen eedt daer inne tordineren inhouden ende begrypen zal autorizerende voorts onsen voors. schoutet ende scepen ten tyde zynde om die voors. ordonnantie te maken ende deselve te veranderen nae gelegentheyte van den tyde en zoe zy ten meesten prouffyte onser voors. vryhey sullen bevinden behoiren. Behoudelyck nochtans anderssins onsen rechte hoocheyte ende heerlyckheyte.

Ontbieden daerom ende bevelen onsen lieven ende getrouwen cancellier ende luyden van onsen raede in

Brabant schoutetten van den Bossche ende van Turnhout ende allen anderen onsen rechteren justicieren ende officieren dyen dit aengaen sal moeghen dat sy den voors. suppⁿ van dese onsen gegeven octroye ende consente ende van allen den inhouden van dese doen ende laeten peyselyck ende vredelyck genyeten ende gebruycken cesserer alle beletten ter contrarie, want onse geliefte sulck is. Ende tes toirconden hebben wy onsen zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onse stadt van Brussel den yersten dag van Septembry int jaer onsheeren duyssent vyfhondert ende tweenvyftich, van onsen keyserlycke XXXIIIe Ende van onsen rycken van Castillien en anderen t XXXVIIe —

N° 5.

LEOPOLDE GUILLAUME par la grace de Dieu archiducq d'Austrice ducq de Bourgoigne, Stirie, Tarinthie, Carniole et Wirtenbergh, Administrateur général de la milice de Hierusalem, de l'ordre Teutonicque, de notre Dame en Prusse, et grand M^{re} d'icelluy en Allemagne, Italie et oultre mer, Evesque de Strasbourg, Halberstadt, Passau et d'Olmits, aussy Administrateur des principautés abbatiales de Hersigfeld, Murbach et Lude, comte de Thyrol et de Goritz etc. Lieutenant Gouverneur et Cap^{re} Général des Pays Bas et de Bourgoigne etc.

Sur ce que nous a esté représenté de la part de n^{re} cousine la Princesse et Douairiere d'Oranges que le Roy Monseigneur luy ayant effectivement transporté entre aultres les S^{tes} et terres de Turnhout en accomplissement du traicté de paix il seroit aussy depuis esté servy d'exempter icelles terres et les mannans Illec de tous et quelzconques logemens des gens de guerre et ce qui en depend, Et afin que notre dite Cousine y prennant son sejour le plus souvent en temps d'esté, et ses mannans s'en puissent servir d'une grace roijalle si signalé vers tous, qui tache-roient la rendre illusoire pour le futur, ores que confirmée par plusieurs ordres qu'il a pleu tant à Sa Ma^{te} qu'à nous donner de temps en temps sur ce particulier, nous suppliant qu'il nous pleust de luy octroyer et faire des-pacher acte de la dite grace en forme deue, nous ce qui dessus considéré, inclinans favorablement à la supplica-tion et req^{te} de notre ch^{re} Cousine la Princesse et douairiere d'Oranges, avons déclaré et declarons par cestes avoir pris et mis, ainsy que prenons et mettons en la protection et sauvegarde especialle de sa Ma^{te} et la notre lesdits S^{tes} et terres de Turnhout, appendences et depen-dences à luy appartenantes, ensemble tous les mannans d'icelles avecq leurs biens, meubles, bestail, grains diceux, arbres fructifiers, et tous aultres quelzconques y estans, C'est pourquoy nous mandons et commandons au d^{re} nom de Sa Ma^{te} bien expressement à tous les lieute-

nans Gouverneurs, Chiefz, Mre de Camp, Coronelz, Cap^{re} officiers et gens de guerre tant de cheval que de pied, de quelle qualité, nation, ou condition qu'ilz soient estant au service de Sa Ma^{te} soub n^{re} charge et commandement ciiij ce regardera et ces patentes seront monstrées de ne faire ny souffrir estre faictes au d^{re} S^{tes} terres, appendences, dependences et mannans aulcunes foules, lorts, dommages, forces, pilleries, mangeries, exactions ou oppressions en aulcune manière, ny mesmes y loger ny permettre que y soient logées aulcunes gens de guerre, si ce n'est avecq n^{re} ordre expres, à peine d'encourir l'indignation de Sa M^{te} et la N^{re}, et d'estre puniz comme infracteurs de noz sauvegardes et commandemens, Et afin que de ce que dessus personne ne puisse pretendre cause d'ignorance nous avons consenty et consentons que l'on puisse et pourra mettre et affiger les blasons des armes de Sa M^{te} et les n^{res} en telz endroitz des d^{res} S^{tes} et terres que sera trouvé convenir, si voulons et mandons que la copie autentique de cestes ait la mesme force et vigueur que l'original. Faict à Bruxelles soulz n^{re} nom et cachet secret de Sa M^{te} le vingttroisième de Mars mil six cent cinquante quatre.

(signé) LEOPOLDE GUIL.

N° 4.

EXTRAIT d'une lettre adressée à Son Excellence le Duc de Sylva Taroucca et de Turnhout, chevalier de la Toison d'Or, conseiller d'Etat intime de Sa Majesté l'Imperatrice, Reine d'Hongrie et de Bohême etc. etc. en date du 6 Mars 1754.

Monseigneur,

En même temps qu'un bonheur inespéré nous a fait trouver dans votre Excellence un Seigneur dont le nom et les vertus nous élevent au plus haut degré d'honneur auquel nous aurions osé aspirer, nous y rencontrons un protecteur qui nous assure une jouissance également durable et paisible de notre félicité, il n'est personne, Monseigneur, dans toute votre Terre qui n'en ait ressenti et qui n'en fasse encore aujourd'hui éclater sa joie d'autant plus pure que sous les auspices de V. E. elle ose lever les yeux vers Son Auguste Souveraine et qu'elle se voit tout à coup en état d'en oser tout espérer. etc. etc.

